

Til medlemmene av
helse- og omsorgskomiteen og næringskomiteen

Oslo, 11.06.2019

Vår ref. Anne Cathrine Berger

Deres ref.

NITOs innspill til Stortingsmelding 18 (2018-2019) Helsenæringen - Sammen om verdiskaping og bedre tjenester.

NITO – Norges Ingeniør- og Teknologiorganisasjon, er landets største organisasjon for ingeniører og teknologer med over 88 000 medlemmer. NITO har ca. 9 000 yrkesaktive medlemmer innen helse og helsenæringer - i sykehusene, statlig, kommunal og privat sektor. Bioingeniørene utgjør den største medlemsgruppen med 5 500 yrkesaktive. I tillegg organiserer vi medisinsk teknisk personell, ortopediingeniører, perfusjonister, radiografer, stråleterapeuter, bioteknologer, mekatronikk-ingeniører, IKT-ingeniører, logistikkingeniører og mange andre.

NITOs medlemmer spiller viktige roller i innovativ utvikling av produkter, tjenester og teknologiske løsninger. NITO organiserer både de som bruker og de som utvikler teknologien. NITO er opptatt av personvern og datasikkerhet og vier oppmerksomhet til de etiske problemstillingene som ny teknologi representerer for f. eks kunstig intelligens.

Strategi for dataforvaltning i den nasjonale strategien for kunstig intelligens

Regjeringen lager i løpet av 2019 en strategi for kunstig intelligens for å sikre at Norge kan utnytte den kommersielle kraften i AI. Kunstig intelligens kan brukes på innsamlet, standardisert og tilgjengeliggjorte data og Norge har store mengder helsedata i ulike registre som kan være grunnlaget for næring.

NITO mener at en nasjonal strategi for dataforvaltning må inngå i, og må være en forutsetning for, den nasjonale strategien for kunstig intelligens. Norges innbyggere som har avgitt data til registrene forventer at dataene brukes forsvarlig og til fellesskapets beste. Dette krever en god juridisk ramme.

Tilgjengelighet og eierskap:

NITOs overordnede syn er at offentlige helsedata bør være tilgjengelig for forskning, næringsutvikling og for den enkelte innbygger.

I en strategi for dataforvaltning blir det sentralt å utrede spørsmål om eierskap til dataene og til algoritmene som behandler dataene. Alle algoritmer som brukes av det offentlige bør som hovedregel være åpne for innsyn slik at en sikrer kvalitet på algoritmene siden det er en kjent problemstilling at maskinlæring ikke nødvendigvis gir etisk gode resultater. Unntak bør diskuteres f. eks hvis hensynet til personvern og sikkerhet veier tyngre.

Den norske stat har en tradisjon for å sikre verdier for fellesskapet, som olje og gass. NITO mener at data har en tilsvarende verdi som vi må forvalte og regulere slik at tjenester/produkter utvikles til gode for befolkningen. NITO anbefaler at det opprettes et nasjonalt utvalg som ser nærmere på utvikling av ordninger for eierskap til data.

Innsamling og utveksling av data:

Norge er et gjennomdigitalisert samfunn, med innbyggere som etterlater seg digitale spor. NITO mener at den enkelte innbygger selv skal få avgjøre om innsamlet persondata skal kunne brukes av andre/ til ulike formål. Det må videre være mulig å kombinere innsamling av data til ulike formål der utvikling av helsenæring er ett mål. NITO mener at dette må innarbeides i en strategi for dataforvaltning og ha sterkt fokus på individets grunnleggende rettigheter.

NITO mener videre at myndighetene må sikre juridiske rammer som gjør det mulig å utveksle data trygt, og som sikrer rettferdig fordeling av rettigheter, verdier og ansvar. Blant annet etablere, videreutvikle ordninger som sikrer at den enkelte innbygger blir bedt om tillatelse til bruk av egne data til ulike formål.

Bærekraftig helse- og omsorgstjeneste – nasjonal rekrutteringsplan

NITO deler Regjeringens syn på at pasientens helsetjeneste må utvikles innenfor bærekraftige rammer: Hvordan brukes dagens ressurser og kan de brukes annerledes for å oppnå best mulig pasientbehandling? Bærekraft bør være integrert i foretakenes strategi, visjon og handlingsplan.

Et viktig stikkord her er å sikre rekruttering av arbeidskraft som skal gi den teknologiske utviklingen i helsetjenesten. Nasjonale behovsundersøkelser (NHO, SSB, NITO) har over tid vist at det er et udekket behov for ingeniører. Derfor har NITO spilt inn til Nasjonal helse- og sykehusplan at det bør lages en nasjonal rekrutteringsplan for ingeniører og teknologer for å sikre jevn rekruttering.

Partssamarbeid

Helsenæringsmeldingen beskriver et ønske om sterkere kultur for dialog og kontakt mellom næringsliv og, helse- og omsorgssektoren. Dette er NITO helt enig i. NITO mener at trepartssamarbeidet er av sentral betydning her og at det er egnet til å brukes i flere sammenhenger i tillegg til tariff. En sterkere samarbeidskultur med fagorganiserte kan sikre mer engasjement blant ansatte og bedre pasientbehandling. Mange ansatte er svært faglig dedikerte og gjennom trepartssamarbeidet kan dette komme tydeligere fram. En god ledelse ser verdien av å lytte til og involvere ansatte.

Samarbeid med NITO om gründere i helsesektoren?

NITO har gjennomført en undersøkelse blant et utvalg på om lag 1000 medlemmer, som viste at 15 prosent av ingeniører og teknologer sitter på en gründeride som ikke blir realisert. Dette kan bety at mange ingeniører sitter med en idé som kan bli til et produkt eller en ny tjeneste. Det er likevel relativt få som tar steget ut og etablerer egen virksomhet fordi de ikke har finansiering eller omgivelser som er villige og kompetente til å ta imot ideen.

NITO ønsker å gjøre den utfordrende oppstartsperioden tryggest mulig for våre medlemmer. NITO har et fagmiljø i «NITO Egen bedrift», og vil nå tilby enda sterkere støtte i oppstartfasen gjennom en pakke vi kaller «NITO oppstart». Dette er aktuelt for både etablerte medlemmer med mange års yrkeserfaring, og for studenter som er motiverte til å skape sin egen arbeidsplass etter endte studier.

NITO ønsker å samarbeide med myndighetene om å få ut mer skaperkraft spesielt i helsesektoren. Det er mange eksempler på ingeniører og teknologer som har grepet fatt i reelle problemstillinger og utviklet gode teknologiske løsninger. Dette gjelder alt fra store industrielle utfordringer til pasient og brukerteknologi. Fellesnevneren er teknologikompetanse. NITO ønsker å bli en samarbeidspartner for myndigheter og næringsliv i forbindelse med oppstart av ny innovativ helsenæring.

Utvikling og kompetanseheving blant ledere og ansatte

I meldingen foreslås det å satse på å utvikle ledere som har kunnskap om digital ledelse og fremmer innovasjon. Det støttes av NITO. Det er også viktig å satse på kompetanseheving hos de ansatte. Blant de 15 prosentene ingeniører som sier de har en idé til et nytt produkt eller tjeneste som kan lede til et nytt foretak, sier 40 % av disse igjen at dette er innenfor kjernevirksomheten til arbeidsgiver. Her er det med andre ord store muligheter for innovasjonsledelse som tar tak i den kreativiteten er blant ansatte i organisasjonen. Dette er noe arbeidsgivere kan ta tak i gjennom å satse på ideene internt.

Konkurransetsetting og innovasjon i det offentlige

I meldingen stadfestes et ønske om at norsk helse- og omsorgstjeneste skal være en attraktiv utviklingspartner for norsk og internasjonalt næringsliv. Det ønsker NITO også. Samtidig mener NITO at det er viktig å være klar over forskjellen i behov og oppbygning av et statlig eid sykehus og en privat bedrift. NITO mener det er viktig å sikre gode anbudsprosesser som kan bidra til å forbedre helsetjenestene som ytes av sykehusene.

NITO er opptatt av at konkurransetsettingen ikke bør svekke fagmiljøene i sykehusene og hindre innovasjon i det offentlige. I rapporten "Forskning og innovasjon til pasientens beste" – nasjonal rapport fra spesialisthelsetjenesten 2018 fra de fire regionale helseforetakene påpekes det at det er under 20 % av prosjektene som rapporterer at de har et samarbeid med næringslivet. Prosjekter som melder at de samarbeider med næringslivet omfatter bl.a. legemiddelindustrien og medisinsk-teknisk utstyrsindustri.

NITO vil minne om at mange innovasjonsprosjekter er avhengige av ingeniørkompetanse, både IKT-ingeniører, bioingeniører og andre ingeniørspesialiteter i tillegg til annen medisinsk faglig kompetanse. Våre medlemmer er både initiativtakere og bidragsyttere til å gjennomføre innovasjons- og forskningsprosjekt innen helsesektoren, men også aktuelle til å sette prosjektene ut i livet og eventuelt kommersialisere nye løsninger i helsenæringsbedrifter.

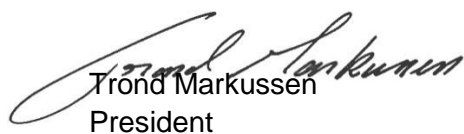
NITO vil også minne om at det fremdeles er arbeidsledige ingeniører fra petroleumssektoren og at deres kompetanse er verdifull. For å sikre at deres kompetanse blir brukt har NITO sammen med Sunnaas sykehus, Innovasjonssenteret på Rikshospitalet og Norway Health Tech et prosjekt «Fra Petroleum til sykehus». Her vil ingeniørene utføre konkrete oppgaver som det er behov for i sykehusene. Mange av oppgavene handler om maskinlæring. Dette prosjektet er nå i fare på grunn av manglende finansiering.

Finansiering av nye metoder og teknologiske løsninger

Finansiering av nye metoder og teknologiske løsninger er en utfordring. Ny teknologi kan gi oss mulighet for skreddersydd behandling til pasientene, men teknologien er i mange tilfeller dyr og reiser vanskelige spørsmål om hvilke pasienter som skal prioriteres.

Et viktig spørsmål som bør drøftes her er om dette skal finansieres av det offentlige via høyere bevilgninger til helsesektoren, andre/bedre rammebetingelser for helsenæringsbedrifter, privat finansiert av den enkelte borger som mottar behandling eller via skattseddelen for alle basert på inntekt?

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Steinar Sørli
Generalsekretær